

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор навчально-наукового

інституту міжнародних
відносин ім. Б.Д.Гаврилішина

Ірина ІВАНУК
«31» _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Навчально-наукового
інституту новітніх освітніх
технологій

Святослав ПИТЕЛЬ
«31» _____ 2023р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. першого проректора
з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ
«31» _____ 2023р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Ступінь вищої освіти	магістр
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Освітньо-професійна програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Кафедра міжнародних економічних відносин

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції(год)	Практ. (год.)	ІРС	Тренінг	СРС	Разом	Екзамен
Денна	1	1	30	15	5	4	96	150	1
Заочна	1	1	8	4	-	-	138	150	2

Тернопіль – ЗУНУ
2023

31.08.2023
[Signature]

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки магістра галузі знань 29 Міжнародні відносини, спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол №10 від 23.06.2023р.)

Робочу програму склала д.е.н., професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин Олена СОХАЦЬКА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин, протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Завідувач кафедри д.е.н., проф. Роман ЗВАРИЧ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 291 «Міжнародні відносини суспільні комунікації та регіональні студії», протокол №1 від 29 серпня 2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності,
д.е.н., проф. Ігор ДАЦКІВ _____

Гарант ОПП, д.е.н., доцент _____

Наталія КРАВЧУК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Дисципліна – Методологія наукових досліджень	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань 29 «Міжнародні економічні відносини»	Статус дисципліни: обов'язкова Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність 291 -«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	Рік підготовки: Денна - 1 Заочна -1 Семестр: Денна - 1 Заочна -2
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – магістр	Лекції: Денна - 30 год. Заочна 8 год. Практичні: Денна - 15 год. Заочна – 4 год
Загальна кількість годин – 150 год.	Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	Самостійна робота: Денна - 96 год. Заочна – 138 год. Тренінг Денна – 4 год. Індивідуальна робота Денна – 5 год.
Тижневих годин – 10 год., з них 3 аудиторних		Вид підсумкового контролю: екзамен

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Методологія наукових досліджень» є ознайомлення з методологією наукових досліджень, формування навичок застосування її у практичній діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

- формування в студентів цілісної системи знань щодо методології та організації наукових досліджень;
- засвоєння елементів дослідницької діяльності, принципи організації, методик та технологій проведення наукових досліджень;

- формування в студентів уміння самостійно проводити авторські дослідження і, зокрема, в частині формулювання мети і завдань дослідження, теоретичних посилок та робочих гіпотез;
- вироблення в студентів практичних навиків проведення наукових досліджень, застосуванні на практиці теоретичних знань щодо аналізу наукової економічної літератури, відборі аналітичної інформації, формулюванні цілей і завдань наукових досліджень, систематизації, узагальненні та висвітленні результатів науково-теоретичних і дослідницьких пошуків у курсовій і дипломній (магістерській) роботах тощо.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

1. ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
2. ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
3. ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
4. ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
5. ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті.
6. ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
7. ЗК9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

2.4. Програмні результати навчання:

1. **РН1.** Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.
2. **РН2.** Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.
3. **РН3.** Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.
4. **РН5.** Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.
5. **РН6.** Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку
6. **РН8.** Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами усно і письмово, з професійних і наукових питань

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

СК9. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Засвоєння знань за програмою вступного фахового випробування зі спеціальності (додаткового вступного фахового випробування зі спеціальності).

2.5. Найменування програмних результатів вивчення дисципліни

ПРН1. Мати необхідні для професійної діяльності знання та навички з ділових комунікацій у сфері міжнародних економічних відносин, а також ефективно спілкуватися на професійному та соціальному рівнях, включаючи усну та письмову комунікацію іноземною мовою/іноземними мовами.

ПРН 2. Креативно мислити, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах використання різних діагностичних методологій провідних міжнародних організацій

ПРН 3. Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології, спеціалізоване програмне забезпечення з метою розв'язання складних задач практичних проблем з урахуванням кроскультурних особливостей суб'єктів міжнародних економічних відносин.

ПРН 5. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

ПРН 9. Здійснювати моніторинг, аналіз, оцінку діяльності глобальних фірм (корпорацій, стратегічних альянсів, консорціумів, синдикатів, трастів тощо) з метою ідентифікації їхніх конкурентних позицій та переваг на світових ринках.

ПРН 10. Розуміти закономірності та тенденції розвитку світового господарства і феномену нової економіки з урахуванням процесів інтелектуалізації, інформатизації та науково-технологічного обміну.

ПРН 13. Ідентифікувати зміни кон'юнктури ринків під дією невизначених факторів, здійснювати їх компаративний аналіз, критично оцінювати наслідки продукованих ідей та прийнятих рішень з метою прогнозування тенденції розвитку глобальних ринків.

ПРН 14. Презентувати результати власних досліджень шляхом підготовки наукових публікацій і апробацій на наукових заходах

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Змістовий модуль 1

Теоретичні та методологічні основи наукового пізнання та наукових досліджень

Тема 1. Наука як система знань

Сутність науки: наука, як одна із форм суспільної свідомості; наука, як система знань; наука, як особлива сфера людської діяльності; наука, як окрема галузь наукового знання; наука, як мистецтво та творча діяльність. Цілі науки, мета, завдання та функціональне призначення. Історичні передумови зародження і розвитку науки.

Тема 2. Закономірності розвитку науки в XXI столітті.

Класифікація наук. Структурні елементи науки, їх характеристика. Поняття про предмет науки та категоріальний апарат. Наукова теорія: суть і принципи, рушійні сили і форми розвитку, функціональне призначення. Структура наукової теорії: поняття ідеї, наукової концепції, гіпотези, постулату. Особливості здійснення наукових досліджень у цифровому просторі та у період технологічної та поведінкової революцій.

Тема 3. Сучасна філософія економічної освіти та методика організації наукових досліджень у вищій школі

Сучасні проблеми організації освіти в Україні. Концепція економічної освіти в Україні та формування нового економічного мислення. Роль наукових досліджень у підвищенні якості вищої освіти. Взаємозв'язок між рівнем організації економічної освіти, науковими дослідженнями та соціально-економічним розвитком держави.

Тема 4. Зміст та об'єктивна необхідність наукових досліджень у вищій школі.

Поняття та класифікація наукових досліджень. Види наукових досліджень та форми наукового викладу матеріалів дослідження. Організація наукових досліджень студентів у вищій школі. Написання есе. Наукова публікація та наукова конференція. Наукова стаття: мета та логіка викладення матеріалів, необхідні структурні елементи наукової статті. Тези доповіді. Доповідь. Анотація. Основні види навчально-дослідних робіт у вищій школі.

Тема 5. Теоретико-методологічні основи наукових досліджень

Теоретичні засади та категоріальний апарат наукових досліджень. Функції наукової теорії як основи наукових досліджень. Наукова парадигма і теоретична концептуалізація наукових досліджень. Методологія наукового пошуку. Поняття методології та методики наукових досліджень.

Тема 6. Методологія науково-дослідницьких програм і суспільна практика

Теорія, методологія, технологія і практика як галузі науки, їх особливості та взаємодоповнення. Модель взаємозумовленого генезису науки і практики.

Поняття про науковий план і науковий проект. Науково-дослідна програма як найвищий рівень розвитку сучасної науки. Так звані тверде ядро і захисний пояс науково-дослідної програми. Методологічний апарат. Принципи методології. Основи методології досліджень емпіричного рівня. Рівні методологічного аналізу. Пізнавальні прийоми і форми наукових досліджень. Причинні зв'язки у методології наукових досліджень. Гіпотези у методології наукових досліджень. Докази в наукових дослідженнях. Поняття про методіку дослідження.

Тема 7. Методологія наукових досліджень у сфері економіки

Особливості наукових досліджень в економіці. Аналіз основних підсистем методології економічного дослідження на абстрактному рівні теоретичного аналізу. Філософські і загальнонаукові принципи, закони і категорії діалектики, економічні закони і категорії, дисциплінарні та міждисциплінарні методи як основні структурні підсистеми діалектичного дослідження в економічній теорії. Суб'єкт та об'єкт, суб'єктивне й об'єктивне в економічному дослідженні

Тема 8. Типологія методів та їх застосування у наукових дослідженнях

Методи наукового дослідження. Поняття про метод наукового дослідження. Структурні елементи загальних та спеціальних методів наукового пізнання. Філософські та загальнонаукові методи наукових досліджень. Теоретичні та емпіричні методи наукового дослідження. Роль категорій діалектики в системі економічних досліджень. Сутність і явище. Зміст і форма. Причина і наслідок. Кількісно-якісні методи. Історичне і логічне. Абстракція. Метод сходження від абстрактного до конкретного.

Тема 9. Організація науково-дослідної роботи в Україні

Організаційна структура науково-дослідної діяльності в Україні. Організаційно-правове забезпечення наукової діяльності у вищій школі. Державна політика у сфері наукової і науково-технічної діяльності. Державне регулювання та стратегічне управління у сфері науки і науково-технічної діяльності в Україні. Фінансово-кредитні та податкові важелі регулювання і бюджетне фінансування наукової діяльності.

Тема 10. Пріоритетні напрямки розвитку науки в Україні.

Шляхи стимулювання інноваційної діяльності. Державні наукові та науково-технічні програми. Особливість здійснення наукової діяльності в умовах війни. Триступенева система підтримки науки. Система підготовки наукових кадрів в Україні. Завдання наукових досліджень у підготовці економістів та наукових кадрів. Організація і функціонування самоврядних молодіжних наукових організацій у вищих навчальних закладах як необхідна умова інтеграції України у європейський освітній простір.

Тема 11. Наукова діяльність та етика вченого

Особливості наукової діяльності. Принципи організації праці в науковій діяльності. Робоче місце та робочий день науковця. Раціональний режим роботи дослідника та організація його робочого місця. Етичні норми і цінність науки.

Етика вченого. Основні особистісні й творчі якості, що відповідають статусу науковця: професійні знання, наполеглива праця над собою, ініціативність, почуття нового, пунктуальність і ретельність, відповідальність і надійність, комунікабельність, доброзичливість та честлюбство.

Змістовий модуль 2

Організація та методика проведення наукових досліджень

Тема 12. Методика організації та зміст основних етапів наукового дослідження

Загальна схема та етапи наукового дослідження. Окреслення проблематики та побудова плану-проспекту майбутнього наукового дослідження. Поняття наукового напрямку, наукової проблеми та теми наукового дослідження. Підготовка обґрунтування. Ключові елементи обґрунтування теми: постановка проблеми, актуальність теми дослідження та визначення рівня її розробленості, наукова новизна та практичне значення розробки проблеми, мета та завдання дослідження, вибір об'єкта та предмета дослідження, окреслення структури роботи.

Тема 13. Пошук наукової інформації та робота з літературними джерелами.

Поняття джерела наукової інформації, видова структура джерел наукової інформації. Підбір та опрацювання статистичної й фактологічної бази дослідження /цифрового матеріалу/. Оформлення аналітичних таблиць, графічного матеріалу та рисунків. Підготовка рукопису наукової роботи: логіка викладу, мова та стиль наукового дослідження. Оформлення вступу, висновків, опис літератури та формування додатків.

Тема 14. Магістерська робота: підготовка рукопису

Магістерська робота як форма науково-дослідної роботи. Загальна характеристика та основні вимоги до написання магістерських робіт. Основні етапи підготовки магістерських робіт. Організація наукових досліджень при підготовці рукопису магістерської роботи: вибір теми, складання робочих планів, пошук літературних джерел, робота над чистовим варіантом рукопису.

Тема 15. Композиційна структура і технічне оформлення магістерської роботи.

Підготовка до захисту та захист магістерської роботи. Рецензування та оформлення документів і матеріалів, пов'язаних із захистом роботи. Підготовка магістранта до презентації роботи. Зміст доповіді та підготовка супроводжуючого ілюстративного матеріалу. Процедура публічного захисту магістерської роботи.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Денна форма навчання

Зміст дисципліни	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	ІРС	Самостійна робота	Тренінг	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні основи наукового пізнання та наукових досліджень						
Тема 1. Наука як система знань	2			6	-	
Тема 2. Закономірності розвитку науки в ХХІ столітті.	2	2	2	6	-	Дискусія
Тема 3. Сучасна філософія економічної освіти та методика організації наукових досліджень у вищій школі	2	2		6	-	Презентація есе
Тема 4. Зміст та об'єктивна необхідність наукових досліджень у вищій школі	2		2	6	-	Формулювання гіпотез
Тема 5. Теоретико-методологічні основи наукових досліджень	2	2		6		Презентація тез
Тема 6. Методологія науково-дослідницьких програм і суспільна практика	2			10		
Тема 7. Методологія наукових досліджень у сфері економіки	2			10		
Тема 8. Типологія методів та їх застосування у наукових	2			10		

дослідженнях						
Тема 9. Організація науково-дослідної роботи в Україні	2	2		6		модуль
Тема 10. Пріоритетні напрямки розвитку науки в Україні.	2	-		5		
Тема 11. Наукова діяльність та етика вченого	2	2		5		опитування
Змістовий модуль 2. Організація та методика проведення наукових досліджень						
Тема 12. Методика організації та зміст основних етапів наукового дослідження	2	2	-	5	2-	Презентація тез
Тема 13. Пошук наукової інформації та робота з літературними джерелами.	2	-	-	5	-	
Тема 14. Магістерська робота: підготовка рукопису	4	2	1	5	2-	Обґрунтування актуальності теми магістерської роботи
Тема 15. Композиційна структура технічне оформлення магістерської роботи	2	1	-	5	-	
Разом	30	15	5	96	4	150

Заочна форма навчання

Зміст дисципліни	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Наука як система знань			10
Тема 2. Закономірності розвитку науки в ХХІ столітті.			10
Тема 3. Сучасна філософія економічної освіти та методика організації наукових досліджень у вищій школі	2	2	10
Тема 4. Зміст та об'єктивна необхідність наукових досліджень у вищій школі			8
Тема 5. Теоретико-методологічні основи наукових досліджень			10
Тема 6. Методологія науково-дослідницьких програм і суспільна практика			10
Тема 7. Методологія наукових досліджень у сфері економіки			10
Тема 8. Типологія методів та їх застосування у наукових дослідженнях			10
Тема 9. Організація науково-дослідної роботи в Україні	2		10
Тема 10.			10

Пріоритетні напрямки розвитку науки в Україні.			
Тема 11. Наукова діяльність та етика вченого	2		10
Тема 12. Методика організації та зміст основних етапів наукового дослідження			10
Тема 13. Пошук наукової інформації та робота з літературними джерелами.			5
Тема 14. Магістерська робота: підготовка рукопису	2	2	5
Тема 15. Композиційна структура і технічне оформлення магістерської роботи			10
Разом	8	4	138

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Практичне заняття № 1.

Тема: Закономірності розвитку науки в ХХІ столітті

Мета: засвоїти функціональне призначення науки та усвідомити роль дисципліни «Методологія наукових досліджень» у поглибленні теоретичних знань і її значущість для магістерської підготовки у сучасних умовах

Питання для обговорення:

1. Сутність науки, її цілі, завдання та функціональне призначення.
2. Етапи становлення і розвитку науки. Класифікація наук.
3. Структурні елементи науки, їх характеристика. Поняття про предмет науки та категоріальний апарат.
4. Наукова теорія: суть і принципи, рушійні сили і форми розвитку, функціональне призначення.
5. Структура наукової теорії: поняття ідеї, наукової концепції, гіпотези,

постулату.

6. Особливості здійснення наукових досліджень у цифровому просторі та у період технологічної та поведінкової революцій

Практичне заняття №2

Тема: Сучасна філософія економічної освіти та методика організації наукових досліджень у вищій школі

Мета: усвідомити об'єктивну необхідність та роль наукових досліджень у підвищенні якості вищої освіти, засвоїти особливості підготовки окремих видів наукової продукції.

Питання для обговорення:

1. Роль наукових досліджень у підвищенні якості вищої освіти. Взаємозв'язок між рівнем організації економічної освіти, науковими дослідженнями та соціально-економічним розвитком держави.
2. Зміст та об'єктивна необхідність наукових досліджень у вищій школі.
3. Організація наукових досліджень студентів у вищій школі. Наукова публікація та наукова конференція.
4. Основні види навчально-дослідних робіт у вищій школі.
5. Есе як особлива форма оприлюднення результатів досліджень.

Практичне заняття №3 .

Тема: Теоретико-методологічні основи наукових досліджень

Мета: усвідомити сутність методології як філософії економічної науки та її функціональне призначення у наукових дослідженнях.

Питання для обговорення:

1. Теоретичні засади та категоріальний апарат наукових досліджень. Наукова парадигма і теоретична концептуалізація наукових досліджень.
2. Методологія як філософія економічної науки. Універсальні та специфічні визначення методології. Функції методології.
3. Методологія наукового пошуку. Причинні зв'язки у методології наукових досліджень. Пізнавальні прийоми і форми наукових досліджень.
4. Поняття методики наукових досліджень.
5. Особливості формулювання та емпіричної перевірки гіпотез.

Практичне заняття №4

Тема: Типологія методів та їх застосування у наукових дослідженнях **Мета:** засвоїти основні методи наукового дослідження та виробити вміння застосовувати їх на практиці в процесі проведення наукових досліджень.

Питання для обговорення:

1. Поняття наукового методу та його основні риси.
2. Типологія методів дослідження.
3. Філософські та загальнонаукові методи. Роль категорій діалектики в системі економічних досліджень.
4. Конкретно наукові та спеціальні методи.
5. Теоретичні та емпіричні методи наукових досліджень.

Особливості написання наукової статті.

Практичне заняття №5

Тема: Методика організації та зміст основних етапів наукового дослідження

Мета: засвоїти логіку організації та зміст основних етапів наукового дослідження, навчитися вибудовувати логіку і будувати план-проспект майбутнього наукового дослідження, обґрунтовувати вибір теми дослідження.

Питання для обговорення:

1. Загальна схема та етапи наукового дослідження.
2. Окреслення проблематики та побудова плану-проспекту майбутнього наукового дослідження.
3. Пошук наукової інформації та робота з літературними джерелами.
4. Підбір та опрацювання статистичної й фактологічної бази дослідження /цифрового матеріалу/. Оформлення аналітичних таблиць, графічного матеріалу та рисунків.
5. Підготовка рукопису наукової роботи: логіка викладу, мова та стиль наукового дослідження.

Практичне заняття №6

Тема: Організація науково-дослідної роботи в Україні

Мета: ознайомитися з пріоритетними напрямками розвитку науки та системою підготовки наукових кадрів в Україні, усвідомити етичні норми поведінки, яких важливо дотримуватися при виконанні наукових досліджень та презентації їх результатів.

Питання для обговорення:

1. Державна політика в сфері наукової та науково-технічної діяльності.
2. Пріоритетні напрямки розвитку науки в Україні.
3. Система підготовки наукових кадрів в Україні.

Практичне заняття №7

Тема: Наукова діяльність та етика вченого

Мета: ознайомитися з принципами організації праці в науковій діяльності, режимом роботи дослідника та організацією його робочого місця, розкрити етичні норми і ціннісні засади науки.

Питання для обговорення:

1. Наукова діяльність: сутність та особливості організації.
2. Етичні норми і цінність науки.
3. Етика вченого. Особистісні й творчі якості, що відповідають статусу науковця.

Практичне заняття №8

Тема: Магістерська робота: підготовка рукопису та захист

Мета: усвідомити важливість магістерської роботи як випускної кваліфікаційної роботи наукового змісту, засвоїти усі вимоги, які ставляться до її змістовного наповнення та технічного оформлення.

Питання для обговорення:

1. Магістерська робота як форма науково-дослідної роботи: загальна

характеристика і вимоги до написання.

2. Основні етапи та організація наукових досліджень при підготовці рукопису магістерської роботи.

3. Композиційна структура і технічне оформлення магістерської роботи.

4. Підготовка до захисту і захист магістерської роботи.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Денна /заочна форма

№п/п	Тематика
1	Сутність науки: наука, як одна із форм суспільної свідомості; наука, як система знань; наука, як особлива сфера людської діяльності; наука, як окрема галузь наукового знання; наука, як мистецтво та творча діяльність.
2	Цілі науки, мета, завдання та функціональне призначення. Історичні передумови зародження і розвитку науки.
4	Класифікація наук. Структурні елементи науки, їх характеристика.
5	Поняття про предмет науки та категоріальний апарат.
6	Наукова теорія: суть і принципи, рушійні сили і форми розвитку, функціональне призначення.
7	Структура наукової теорії: поняття ідеї, наукової концепції, гіпотези, постулату.
8	Особливості здійснення наукових досліджень у цифровому просторі та у період технологічної та поведінкової революцій.
9	Сучасні проблеми організації освіти в Україні.
10	Концепція економічної освіти в Україні та формування нового економічного мислення.
11	Роль наукових досліджень у підвищенні якості вищої освіти.
12	Взаємозв'язок між рівнем організації економічної освіти, науковими дослідженнями та соціально-економічним розвитком держави
13	Поняття та класифікація наукових досліджень. Види наукових досліджень та форми наукового викладу матеріалів дослідження.
14	Організація наукових досліджень студентів у вищій школі.
15	Написання есе. Наукова публікація та наукова конференція
16	Наукова стаття: мета та логіка викладення матеріалів, необхідні структурні елементи наукової статті.
17	Тези доповіді. Доповідь.
18	Анотація. Основні види навчально-дослідних робіт у вищій школі
19	Теоретичні засади та категоріальний апарат наукових досліджень
20	Функції наукової теорії як основи наукових досліджень
21	Наукова парадигма і теоретична концептуалізація наукових досліджень

22	Методологія наукового пошуку. Поняття методології та методики наукових досліджень.
23	Теорія, методологія, технологія і практика як галузі науки, їх особливості та взаємодоповнення.
24	Модель взаємозумовленого генезису науки і практики.
25	Поняття про науковий план і науковий проект.
26	Науково-дослідна програма як найвищий рівень розвитку сучасної науки.
27	Так звані тверде ядро і захисний пояс науково-дослідної програми.
28	Методологічний апарат. Принципи методології
29	Основи методології досліджень емпіричного рівня. Рівні методологічного аналізу.
30	Пізнавальні прийоми і форми наукових досліджень.
31	Причинні зв'язки у методології наукових досліджень.
32	Гіпотези у методології наукових досліджень. Докази в наукових дослідженнях
33	Поняття про методику дослідження.
34	Особливості наукових досліджень в економіці.
35	Аналіз основних підсистем методології економічного дослідження на абстрактному рівні теоретичного аналізу.
36	Філософські і загальнонаукові принципи, закони і категорії діалектики, економічні закони і категорії, дисциплінарні та міждисциплінарні методи як основні структурні підсистеми діалектичного дослідження в економічній теорії.
37	Суб'єкт та об'єкт, суб'єктивне й об'єктивне в економічному дослідженні
38	Методи наукового дослідження. Поняття про метод наукового дослідження
39	Структурні елементи загальних та спеціальних методів наукового пізнання
40	Роль категорій діалектики в системі економічних досліджень. Сутність і явище. Зміст і форма. Причина і наслідок.
41	Кількісно-якісні методи дослідження
42	Історичне і логічне. Абстракція. Метод сходження від абстрактного до конкретного
43	Організаційна структура науково-дослідної діяльності в Україні.
44	Організаційно-правове забезпечення наукової діяльності у вищій школі.
45	Державна політика у сфері наукової і науково-технічної діяльності.
46	Державне регулювання та стратегічне управління у сфері науки і науково-технічної діяльності в Україні.
47	Фінансово-кредитні та податкові важелі регулювання і бюджетне

	фінансування наукової діяльності.
48	Шляхи стимулювання інноваційної діяльності. Державні наукові та науково-технічні програми
49	Особливість здійснення наукової діяльності в умовах війни. Треступенева система підтримки науки.
50	Система підготовки наукових кадрів в Україні. Завдання наукових досліджень у підготовці економістів та наукових кадрів.
51	Організація і функціонування самоврядних молодіжних наукових організацій у вищих навчальних закладах як необхідна умова інтеграції України у європейський освітній простір.
52	Особливості наукової діяльності. Принципи організації праці в науковій діяльності
53	Робоче місце та робочий день науковця. Раціональний режим роботи дослідника та організація його робочого місця
54	Етичні норми і цінність науки. Етика вченого. Основні особистісні й творчі якості, що відповідають статусу науковця: професійні знання, наполеглива праця над собою, ініціативність, почуття нового, пунктуальність і ретельність, відповідальність і надійність, комунікабельність, доброзичливість та честолюбство.
55	Окреслення проблематики та побудова плану-проспекту майбутнього наукового дослідження.
56	Поняття наукового напрямку, наукової проблеми та теми наукового дослідження.
57	Підготовка обґрунтування. Ключові елементи обґрунтування теми: постановка проблеми, актуальність теми дослідження та визначення рівня її розробленості, наукова новизна та практичне значення розробки проблеми, мета та завдання дослідження, вибір об'єкта та предмета дослідження, окреслення структури роботи
58	Пошук наукової інформації та робота з літературними джерелами. Поняття джерела наукової інформації, видова структура джерел наукової інформації. Підбір та опрацювання статистичної й фактологічної бази дослідження /цифрового матеріалу/.
59	Оформлення аналітичних таблиць, графічного матеріалу та рисунків. Підготовка рукопису наукової роботи: логіка викладу, мова та стиль наукового дослідження.
60	Оформлення вступу, висновків, опис літератури та формування додатків.
61	Магістерська робота як форма науково-дослідної роботи. Загальна характеристика та основні вимоги до написання магістерських робіт.
62	Основні етапи підготовки магістерських робіт. Організація наукових досліджень при підготовці рукопису магістерської роботи: вибір теми, складання робочих планів, пошук літературних джерел, робота

	над чистовим варіантом рукопису.
63	Підготовка до захисту та захист магістерської роботи. Рецензування та оформлення документів і матеріалів, пов'язаних із захистом роботи. Підготовка магістранта до презентації роботи.
64	Зміст доповіді та підготовка супроводжуючого ілюстративного матеріалу. Процедура публічного захисту магістерської роботи
Разом	96/138

7. Тренінг з дисципліни та комплексне індивідуальне завдання.

Організація і проведення тренінгу

Тема: Апробація PBL-методу (проблемно-орієнтованого навчання) в організації наукових досліджень.

Ціль: сформувати у студентів практичні навички з методології наукових досліджень, використовуючи PBL-метод в організації наукових досліджень.

Мета: навчитися формулювати актуальні наукові проблеми і професійно їх вирішувати в групі.

Завдання: вироблення у студентів практичних навиків проведення наукових досліджень і групового вирішення актуальних наукових проблем із застосуванням відповідних методів і прийомів отримання, зберігання й здійснення первинної обробки емпіричних даних та їх належного представлення за допомогою сучасних технічних засобів.

Результат: участь у виконанні групового наукового проекту допоможе студентам оволодіти навичками самостійної творчої роботи, виявити особисті сильні ділові якості і професійні якості науковця, поліпшити навички ділового спілкування в команді.

Порядок проведення.

1. Студенти академічної групи поділяються на декілька підгруп по 4-5 чоловік. Кожна підгрупа отримує багаторівневе за складністю проблемно-орієнтоване завдання, яке має вирішити впродовж семестру і підготувати письмовий проект за наперед завіреним планом-проспектом, презентувати та захистити його в групі.

2. Перший етап у рамках PBL передбачає нагромадження необхідної наукової інформації, пошук, вивчення й аналіз літературних та емпіричних джерел з теми дослідження, відпрацювання гіпотез й теоретичних передумов дослідження, визначення наукового завдання, вибір методів дослідження, які є інструментами здобуття фактичного матеріалу і необхідною умовою досягнення поставленої мети. Результатом цього етапу є уточнення плану-проспекту.

3. Другий етап передбачає обробку й аналіз результатів експериментального дослідження, оформлення отриманих результатів у вигляді розрахунково-пояснювальної записки, яка містить описову частину, аналіз емпіричних даних, постановку проблемних питань і висновки з проведеного дослідження. Вдало і вчасно підготовлена розрахунково-пояснювальна записка є передумовою успішного і своєчасного завершення проекту.

4. Третій етап передбачає підготовку презентації і захист проекту в академічній

групі. Проект презентується підгрупою (доповідь до 20 хв.) з глибокою аргументацією отриманих результатів. Представлені підгрупою результати дослідження обговорюються в академічній групі. Оцінювання проводиться за дворівневою системою: «зараховано» - «не зараховано» (проект в цілому) та «відмінно», «добре», «задовільно» (з урахуванням індивідуального внеску кожного члена підгрупи в підготовку і захист проекту).

Організація і проведення КПЗ

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) з дисципліни «Методологія наукових досліджень» передбачає:

1. Індивідуальну підготовку кожним студентом *плану-проспекту та обґрунтування вибору теми наукового дослідження* у рамках обраної ним теми магістерської роботи. *Обґрунтування* обов'язково має містити такі структурні елементи: постановку проблеми, актуальність теми і рівень її дослідження, формулювання мети, завдань, визначення об'єкту, предмету і методів дослідження, формулювання наукової новизни та практичного значення роботи. Виконане завдання композиційно включає *план-проспект магістерської роботи, обґрунтування вибору теми, список літератури*, який використано при виконанні цього завдання і, на якому, в т.ч. базуватиметься майбутнє дослідження.

2. Інші форми індивідуальної роботи за вибором студента (підготовка тематичного кросворду чи тесту по дисципліні «Методологія наукових досліджень», написання і презентація реферату на одну із нижче поданих тем, тощо).

Варіанти тем КПЗ (назви есе, тез, статей) з дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень»:

1. Наука як система знань про закономірності розвитку природи і суспільства.
2. Історичні передумови виникнення та основні етапи розвитку науки.
3. Економічна наука в системі гуманітарного знання.
4. Предмет економічної теорії: трансформація у контексті розвитку економічної науки.
5. Економічні категорії, закони і принципи.
6. Структура та функції наукової теорії.
7. Формування нової методологічної культури науки.
8. Методологія як філософія економічної науки.
9. Поняття наукового методу та його трансформація у контексті розвитку науки.
10. Методи пізнання економічних явищ і процесів.
11. Метод аналізу міжсистемних трансформацій.
12. Необоротність суспільних процесів і методологія дослідження складних систем.
13. Криза економічної теорії і виклики науковим цінностям.
14. Проблеми методологічного оновлення економічної теорії.
15. Етичні норми і цінності науки.
16. Ерудиція дослідника та коректність роботи із науковими джерелами.
17. Наукова інформація та інформаційні комунікації як основа організації наукових досліджень.

18. Методи пошуку і збору наукової інформації.
 19. Наукові дослідження студентів у вищій школі як основа формування особистості майбутнього вченого, фахівця високої кваліфікації.
 20. Перспективи наукових досліджень в умовах формування єдиного наукового простору Європи.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

В процесі вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- - поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- аналітичні звіти, реферати, есе, тези, статті;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КПЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- підсумковий екзамен.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання: Для виконання контрольних завдань та проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції інституту (факультету) за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Письмові роботи підлягають перевірці на наявність плагіату та допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями Використання друкованих та електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватися в on-line формі за погодженням з керівником курсу

Оцінювання

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Методологія наукових досліджень» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

(%)

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4
20%	20%	20%	40%
Опитування (тестування) на заняттях 4 теми по 5 балів	Опитування (тестування) на заняттях 4 тем по 5 балів	1. Підготовка КПЗ – мак 40 балів 2. Захист КПЗ - мак 40 балів	1. Тестові завдання (5 тестів по 5 балів) мак 25 балів

max 20 балів Есе max 20 балів Гіпотеза max 60 балів	max 20 балів Рукописи тез max 20 балів рукопис статті max 60 балів	3. Участь у тренінгах – max 20 балів	2. Теоретичне питання - max 25 балів 3. Задача max 50 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійне забезпечення	1-15
2	Ноубук	1-15
3	Power Point, Microsoft Excel	1-15
3	ЕТХТ Антиплагіат, Unicheck	1-15

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Академічний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/ghlosarij>.
2. Антиплагіат: Безкоштовна перевірка на плагіат у Unicheck. URL: <https://unicheck.com/uk-ua/free-plagiarism-checker-online>.
3. Антиплагіат: Порядок здійснення заходів з перевірки на ознаки

плагіату академічних текстів ЗУНУ (сервіс Бібліотеки ім. Л. Каніщенка Західноукраїнського національного університету) URL: <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/servisy/antyplahiat>.

4. Бабайлов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Харків : ФОП Бровін О.В., 2019. 150 с. 5.

5. Головенкін, В. П. Педагогіка вищої школи : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.

6. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків : Право, 2019. 368 с.

7. Євтушенко М. Ю., Хижняк М. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2019. 351 с.

8. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р. №3792-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>.

9. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

10. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.

11. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 N 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

12. Індокси цитованості (ресурс Бібліотеки ім. Л. Каніщенка Західноукраїнського національного університету) URL: <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/dovidka/indeksy-tsytovanosti>.

13. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навч. посібник / 2-ге вид., доп. і перероб. К. : Алерта, 2019. 492 с.

14. Ладанюк А.П., Власенко Л.О., Кишенько В.Д. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. К. : Видавництво Ліра-К, 2018. 352 с.

15. Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьєва О.О., Матукова Г.І. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник. К. : ЦУЛ, 2020. 262 с.

16. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях) :

навч. посіб. Суми : СНАУ, 2020. 220 с.

17.   Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін.; за ред. І. С. Добронравової (ч.1), О. В. Руденко (ч. 2). К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

18.   Науково-дослідницька діяльність студентів : навч. посіб. / С. Н. Грипич, Л. М. Буравкова ; за заг. ред. С. Н. Грипич. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. 288 с.

19.   Організація наукових досліджень, написання та захист магістерської дисертації : навчальний посібник / Берко Ю. А. та інші. Львів : «Новий Світ – 2000», 2020. 282 с.

20.   Основи наукових досліджень : підручник / Ю. В. Носачова, О. І. Іваненко, Я. В. Радовенчик. К. : Видавничий дім «Кондор», 2020. 132 с.

21.   Основи наукових досліджень та науково-технічної творчості : навч. посіб. / В.О. Онищенко, С.М. Срібнюк, Б.О. Коробко, О.В. Матяш. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 280 с.

22.   Посилкіна О. В., Літвінова О. В., Братішко Ю. С. Методологія наукових досліджень та інноваційний розвиток : навч. посіб. Х.: НФаУ, 2020. 220 с.

23.   Основи наукових досліджень : навч. посібник / С. Е. Сардак. Д.: ДГУ, 2018. 103 с.

24.   Строкань О. В., Мірошніченко М. Ю. Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності: конспект лекцій. Мелітополь : Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2021. 152 с.

25.   Теорія і методологія наукових досліджень : навч. посіб. для студентів (магістрів) усіх форм навчання / Ю. Д. Костін, Т. В. Полозова, І. А. Шейко, Д. Ю. Костін. Харків : ХНУРЕ, 2021. 152 с.

26.   Товт В. А. Основи наукових досліджень та методика підготовки дипломних робіт: Навч. посіб. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2019. 139 с.

27.   Ярощук Л. Основи наукових досліджень : навч. посіб. 2-ге вид., оновл. SaarbrückenRiga : LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019. 162 с.

28.   Darwish M. A. Methodology of scientific research and its modern

divisions. International Journal of Cultural Inheritance & Social Sciences (IJCISS). Vol. 4 Issue 7, March 2022, ISSN: 2632-7597.

29. Zlotenko B. Methodology of modern scientific research with the basics of intellectual property : textbook / B. Zlotenko, T. Kulik. Kyiv : KNUTD, 2021. 155 p.

30. Psychological and educational support of students' self-regulation development Furman, O., Shandruk, S., Gerasymova, E., Vasylykiv, O., Lukashuk, M. International Journal of Management, 2020, 11(4), pp. 326–338. URL: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216761949>.

31. Котловий С.А., Павлик Н.П., Сейко Н.А., Ситняківська С.М. Методологія наукових досліджень Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2023. 89с.

32. Вітакультурна методологія: антологія А Фурман, С Шандрук, Ю.Москаль, М. Кубаєвський Тернопіль: ТНЕУ, 2019. https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=QEfa1h0AAAAAJ&cstart=20&pagesize=80&citation_for_view=QEfa1h0AAAAAJ:JTqpx9DYBaYC

33. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» Документ 848-VIII, чинний, поточна редакція — Редакція від 03.09.2023 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>